

Matatagpuan ang teksto ng panukalang ito sa pahina 106 at sa website ng Kalihim ng Estado sa voterguide.sos.ca.gov.

- Pinapataas ng California ang Pondong Nakalaan para sa Panahon ng Pangangailangan, na inaprubahan ng mga botante noong 2014, para magbigay ng pagpopondo para sa edukasyon, pangangalagang pangkalusugan, pampublikong kaligtasan, at iba pang mahalagang serbisyo sa panahon ng paghina ng ekonomiya.
- Dinodoble ang limitasyon ng reserba sa badyet mula 10% at ginagawang 20% ng mga kita sa Pangkalahatang Pondo, na nangangailangan ng mga ipon hanggang sa

maging katumbas ng balanse ng Pondo ang 20% ng Pangkalahatang Pondo.

- Nangangailangan ng mga karagdagang ipon sa mga taon na mataas ang mga kita sa buwis.
- Tinataasan ang mga reserba sa badyet na mayroon para sa edukasyon, mga utang ng estado, at mga obligasyon sa pensyon.

BUOD NG TANTIYA NG LEHISLATIBONG MANUNURI SA NETONG EPEKTO SA PANANALAPI NG ESTADO AT LOKAL NA PAMAHALAAN:

- Magiging mas mataas ang mga reserba sa badyet ng estado.

MGA HULING BOTONG IBINIGAY NG LEHISLATURA SA ACA 20 (PROPOSISYON 2)
(KABANATA 130, MGA BATAS NG 2026)

Senado: Mga Oo 29 Mga Hindi 2
Asembleya Mga Oo 59 Mga Hindi 8

PAGSUSURI NG PAMBATASANG MANUNURI

PINAGMULAN

ANG BADYET NG ESTADO

Paano Ginagastos ng Estado ang Pera?

Ngayong taon, plano ng estado na gumastos ng humigit-kumulang \$250 bilyon mula sa Pangkalahatang Pondo upang magbayad para sa mga serbisyo sa publiko. Ang Pangkalahatang Pondo ay ang account na ginagamit ng estado upang magbayad para sa karamihan ng mga pampublikong serbisyo. Humigit-kumulang kalahati ng paggastos na ito ay para sa mga paaralan, kolehiyong pangkomunidad, at mga pampublikong unibersidad ng estado. (Ang Konstitusyon ng Estado ay nagtatakda ng minimum na antas ng paggastos para sa mga paaralan at kolehiyong pangkomunidad.) Humigit-kumulang isang-katlo ng paggastos ng estado ay para sa mga programa sa kalusugan at serbisyong pantao, pangunahin para sa

programa ng segurong pangkalusugan ng estado para sa mga taong mababa ang kita, Medi-Cal. Karamihan sa natitirang bahagi ay napupunta sa mga bilangguan, hukuman, at iba pang serbisyo ng estado.

Paano Nakakalikom ng Kita ang Estado? Ang buwis sa kita ang pinakamalaking buwis ng estado. Nagbabayad ito para sa karamihan ng paggastos mula sa Pangkalahatang Pondo. Kasama sa iba pang pangunahing buwis ang buwis sa korporasyon at buwis sa pagbebenta. Karamihan ng buwis sa kita ay binabayaran ng mga nagbabayad ng buwis na may mataas na kita, na ang mga kita ay kadalasang kinabibilangan ng mga pakinabang mula sa mga stock at iba pang pamumuhunan.

Hindi Tiyak ang mga Kita ng Estado. Malaki ang pagtaas at pagbaba ng mga kita ng estado taun-taon. Ito ay dahil nakadepende ang mga kita sa kalagayan ng ekonomiya at ng

PAGSUSURI NG PAMBATASANG MANUNURI

IPINAGPAPATULUY

2

stock market. Kapag maganda ang kalagayan, mabilis na maaaring tumaas ang mga kita. Kapag masama ang kalagayan, tulad ng panahon ng recession o pagbagsak ng stock market, maaaring bumaba ang mga kita nang sampu-sampung bilyong dolyar. Sa panahon ng malubhang recession o pagbagsak ng stock market, ang kabuuang pagbaba ng mga kita sa loob ng ilang taon ay maaaring katumbas ng 50 porsiyento o higit pa ng taunang mga Kita ng Pangkalahatang Pondo.

Dapat Matugunan ng Estado ang Ilang Kinakailangan sa Pagbadyet Bawat Taon. Inaatasan ng Konstitusyon ng Estado ang Lehislatura na magpasa ng balanseng badyet bawat taon. Nangangahulugan ito na hindi maaaring magpatibay ang estado ng badyet na gumagastos ng mas maraming pera kaysa sa magagamit. Bukod dito, nililimitahan ng Konstitusyon ng Estado kung magkano sa kita sa buwis ang maaaring gastusin ng estado. Ang limitasyong ito ay tinatawag na “limitasyon sa mga paglalaan ng pondo ng estado.” Ang ilang uri ng paggastos—tulad ng imprastraktura—ay hindi ibinibilang sa limitasyon. Ang lahat ng iba pang paggastos, kabilang ang perang inilalagay sa mga reserba, ay ibinibilang sa limitasyon.

MGA RESERBA

Pinahihintulutan ng mga Reserba ang Estado na Panatilihin ang Paggastos Kapag Bumababa ang mga Kita. Naglalagay ang estado ng pera sa mga reserba kapag maganda ang takbo ng ekonomiya. Nangangahulugan ito na iniimpok ang pera sa halip na gastusin sa mga pampublikong programa sa mga panahong ito. Kapag lumalala ang ekonomiya at bumababa ang mga kita, ginagamit ng estado ang mga reserba upang makatulong na mapanatili ang paggastos sa mga pampublikong programa. Tinutulungan ng mga reserba ang estado na maiwasan ang ilang pagbawas sa paggastos,

pagtaas ng buwis, at pangungutang upang mabalanse ang badyet. Sa kasalukuyan, may humigit-kumulang \$20 bilyon na mga reserba ang estado na maaaring gamitin para sa anumang pampublikong programa.

Inaatasan ng Konstitusyon ng Estado ang Estado na Mag-impok ng Pera sa “Pondo para sa Tag-ulan.” Inaatasan ng Konstitusyon ng Estado ang estado na magdeposito bawat taon ng 0.75 porsiyento ng mga kita sa buwis ng Pangkalahatang Pondo sa pangunahing pondo para sa tag-ulan ng estado, na tinatawag na Account para sa Pagpapatatag ng Badyet. Maaaring gamitin ang pera sa pondo para sa tag-ulan para sa anumang programa ng estado. Bukod dito, dapat maglagay ang estado ng mas maraming pera sa pondo para sa tag-ulan sa mga taon kung kailan ang kita mula sa mga buwis sa mga pakinabang sa pamumuhunan ay mas mataas kaysa sa karaniwan. Sa panahon ng emerhensiya sa badyet, maaaring ihinto ng estado ang paggawa ng mga deposito at/o kumuha ng pera mula sa pondo para sa tag-ulan.

Hindi Na Kinakailangan ang Pag-iimpok Kapag Umabot ang Pondo para sa Tag-ulan sa Isang Tiyak na Antas. Kapag umabot ang pera sa pondo para sa tag-ulan sa 10 porsiyento ng mga buwis ng Pangkalahatang Pondo, hindi na kinakailangang gumawa ang estado ng karagdagang mga deposito. Ang perang dapat sana ay napunta sa pondo para sa tag-ulan ay sa halip dapat gastusin sa imprastraktura (tulad ng mga highway at pabahay).

UTANG

May Iba't Ibang Uri ng Utang ang Estado. Ang estado ay may mahigit \$250 bilyon na utang. Kabilang dito ang utang para sa imprastraktura at mga benepisyo sa pensiyon at pangkalusugan para sa mga retiradong

PAGSUSURI NG PAMBATASANG MANUNURI

IPINAGPAPATULUY

empleyado ng estado. Minsan ding humihiram ang estado ng pera mula sa iba pang pondo ng estado upang makatulong na bayaran ang mga gastos ng Pangkalahatang Pondo. Ang mga utang ng estado ay binabayaran sa paglipas ng panahon, karaniwan ayon sa isang iskedyul o plano. Bawat taon, gumagawa ang estado ng mga bayad para sa mga utang nito.

Inaatasan ng Konstitusyon ng Estado ang Estado na Gumawa ng Karagdagang mga Bayad sa Utang para sa mga Benepisyo sa Pensiyon at Pangkalusugan. Inaatasan ng Konstitusyon ng Estado ang estado na gumawa ng mga karagdagang bayad sa utang bukod sa mga karaniwang ginagawa bawat taon. Ang halaga ng mga karagdagang bayad sa utang na ito ay kapareho ng halagang unang idineposito sa pondo para sa tag-ulan bawat taon. Maaari lamang gamitin ng estado ang mga karagdagang bayad sa utang na ito upang bawasan ang pangmatagalang mga utang sa pensiyon at pangangalagang pangkalusugan ng mga retirado. Ang paggawa ng mga karagdagang bayad para sa mga utang na ito ay nakakatipid ng pera para sa estado sa pangmatagalan.

Opsyonal ang mga Karagdagang Bayad sa Utang Pagkatapos ng 2030. Nagtatapos sa 2030 ang kinakailangan para sa mga karagdagang bayad sa utang. Pagkatapos nito, maaaring magpasya ang Lehislatura at ang Gobernador na ideposito na lamang sa pondo para sa tag-ulan ang perang para sana sa mga karagdagang bayad sa utang. O, maaaring gumawa ang Lehislatura at ang Gobernador ng mas maliliit na karagdagang bayad sa utang at ilagay sa pondo para sa tag-ulan ang natitirang pera.

MUNGKAHI

Mag-ipon ng Higit Pa sa Pondo para sa Tag-ulan. Inaatasan ng Proposisyon 2 ang estado na magdeposito sa pondo para sa tag-ulan hanggang umabot ito sa 20 porsiyento ng mga buwis ng Pangkalahatang Pondo (sa halip na 10 porsiyento ng mga buwis ng Pangkalahatang Pondo). Bukod dito, gagawa ang estado ng mas malalaking deposito sa mga taon kung kailan napakataas ng mga kita mula sa mga buwis sa mga pakinabang sa pamumuhunan, tulad kapag mabilis na umuunlad ang stock market.

Palawigin at Dagdagan ang mga Karagdagang Bayad sa Utang. Inaatasan din ng Proposisyon 2 ang estado na gumawa ng mga karagdagang bayad sa utang hanggang 2040 (sa halip na hanggang 2030). Ang mga bayad sa utang na ito ay magiging kapareho ng halagang unang idineposito sa pondo para sa tag-ulan bawat taon. Bukod dito, ang halagang itinabi para sa mga karagdagang bayad sa utang ay maaaring gamitin para sa mas malawak na hanay ng mga layunin. Partikular na maaaring gamitin ang mga bayad na ito upang gumawa ng mga kinakailangang bayad sa mga paaralan at kolehiyong pangkomunidad, bayaran ang mga pangungutang mula sa iba pang pondo ng estado, at bayaran ang ilang pautang mula sa pederal na pamahalaan.

Baguhin Kung Paano Ibinibilang ang mga Deposito sa Pondo para sa Tag-ulan sa Limitasyon sa mga Paglalaan ng Pondo ng Estado. Ang mga deposito sa pondo para sa tag-ulan ay hindi ibibilang sa limitasyon sa mga paglalaan ng pondo ng estado. Sa halip, ibibilang ang pera sa limitasyon kapag ito ay kinuha.

PAGSUSURI NG PAMBATASANG MANUNURI

IPINAGPAPATULUY

Baguhin Kung Paano Ibinibilang ang Iba pang mga Deposito sa Limitasyon sa mga Paglalaan ng Pondo ng Estado. May account ang estado para magtabi ng mga pondo kapag mabilis na tumataas ang mga kita. Sa pagtatabi ng mga pondong ito, maiiwasan ng estado ang labis na paggastos kapag partikular na hindi tiyak ang mga pagtatantya sa kita. Sa ilalim ng Proposisyon 2, ang mga deposito sa account na ito ay hindi rin ibibilang sa limitasyon sa mga paglalaan ng pondo ng estado. Sa halip, ibibilang ang pera sa limitasyon kapag ito ay kinuha. Ang pagbubukod na ito ay hindi maaaring lumampas sa 10 porsiyento ng mga buwis ng Pangkalahatang Pondo bawat taon.

MGA EPEKTO SA PANANALAPI

Mas Mataas ang mga Reserba sa Badyet. Sa patuloy na pag-aatas ng mga deposito sa pondo para sa tag-ulan hanggang umabot ang balanse sa 20 porsiyento ng mga buwis ng Pangkalahatang Pondo, mas marami ang maiipon ng estado sa paglipas ng panahon.

Bukod dito, sa pagdedeposito ng mas maraming pera kapag mabilis na tumataas ang mga kita, malamang na mas marami ang maiipon ng estado sa pondo para sa tag-ulan sa ilang taon. Ang mas maraming reserba ay magpapadali nang kaunti sa pagbabalanse ng badyet kapag bumababa ang mga kita.

Posibleng Mas Maraming Bayad sa Utang.

Sa pag-aatas sa estado na gumawa ng mga karagdagang bayad sa utang hanggang 2040, maaaring gumawa ang estado ng mas maraming bayad sa utang kaysa sa gagawin nito kung wala ang Proposisyon 2.

Bisitahin ang sos.ca.gov/campaign-lobbying/cal-access-resources/measure-contributions/2026-ballot-measure-contribution-totals para sa listahan ng mga komite na pangunahing binuo para suportahan o kontrahin ang panukalang ito.

Bisitahin ang fppc.ca.gov/transparency/top-contributors.html para ma-access ang nangungunang 10 tagapag-ambag sa komite.